

Ewaluacja praktyk studenckich ciągłych realizowanych przez studentów Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w roku akademickim 2022/2023.

Raport z badań prowadzonych wśród studentów odbywających praktyki

Wstęp

Od 2020 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie realizowany jest proces ewaluacji praktyk ciągłych. Badania prowadzone były wśród studentów realizujących praktykę.

Celem niniejszego raportu jest przedstawienie opinii studentów WNS UWM na temat realizowanych praktyk. Wyniki posłużą monitorowaniu przebiegu praktyk na WSN UWM, weryfikowaniu efektów kształcenia realizowanych w ramach praktyk ciągłych oraz doskonaleniu ich programów realizowanych na poszczególnych kierunkach.

Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny przeprowadzany techniką ankiet papierowych i ankiet wypełnianych online. Ankieta kierowana do studentów składała się z 19 pytań zamkniętych i 2 pytań otwartych.

Badanie było skierowane do wszystkich studentów WNS realizujących praktyki w latach 2022/2023. Ankietę skierowaną do studentów wypełniło 46 respondentów (ankieta online).

Ewaluacja praktyk ciągłych wśród studentów

Charakterystyka respondentów

Ankietę skierowaną do studentów wypełniło 46 respondentów. Były to ankiety realizowane za pomocą formularza online. Większość z respondentów (36 osób) było studentami studiów drugiego stopnia; jeśli chodzi o kierunek byli to w większości studenci pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej (34 osoby). Najczęstszym typem placówki, w której realizowano praktyki była szkoła podstawowa (34 osoby).

Tabela 1. Tryb studiów badanych studentów.

Tryb studiów	N	%
niestacjonarne	3	7
stacjonarne	43	93
suma	46	100

Tabela 2. Stopień studiów badanych studentów.

Stopień studiów	N	%
studia trzyletnie pierwszego stopnia	9	20
studia dwuletnie drugiego stopnia	1	2
studia pięcioletnie jednolite magisterskie	36	78
suma	46	100

Tabela 3. Kierunek studiów badanych studentów.

Kierunek studiów	N	%
Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna	34	74
Pedagogika	8	17
Socjologia	1	2
Psychologia	1	2
Praca socjalna	1	2
Pedagogika specjalna	1	2
suma	46	100

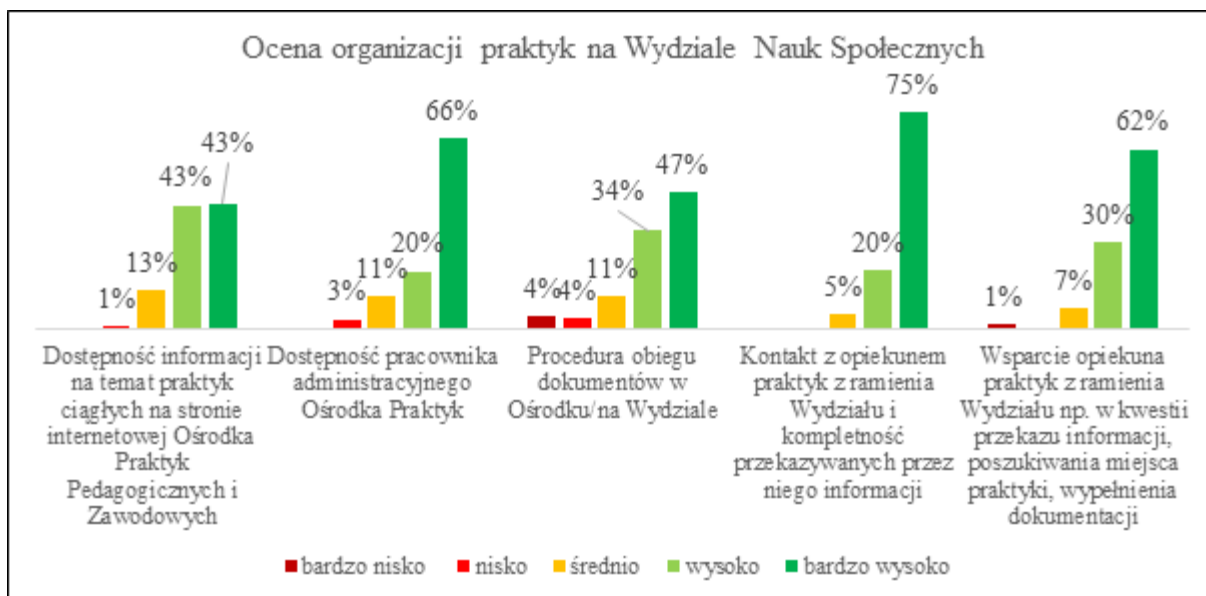
Tabela 4. Typ placówki, w której realizowana była praktyka ciągła.

Typ placówki, w której realizowana była praktyka ciągła	N	%
szkoła podstawowa	34	74%
przedszkole	5	11%
dom/ośrodek kultury	2	4%
urząd miasta	1	2%
szkoła ogólnodostępna z oddziałami integracyjnymi oraz szkoła specjalna	1	2%
ośrodek pomocy	1	2%
bursa	1	2%
ośrodek socjoterapeutyczny	1	2%
suma	46	100

Organizacja praktyk na Wydziale Nauk Społecznych

Ogólna dostępność informacji na temat praktyk została oceniona bardzo wysoko¹ przez 43% respondentów, co może oznaczać, że Opiekunowie Praktyk i Ośrodek Praktyk Pedagogicznych i Zawodowych przekazuje komunikaty w sposób zrozumiały i dostępny dla studentów. Taki sam odsetek studentów ocenił dostępność jako dobrą. Niewielkie odsetki wskazały odpowiedzi: „nisko” lub „średnio” (Rysunek 1).

Studenci nie mieli problemów z kontaktem z pracownikiem administracyjnym Ośrodka: 66% respondentów oceniło dostępność bardzo wysoko, a 20% – wysoko.

Rysunek 1. Ocena organizacji praktyk na Wydziale Nauk Społecznych UWM. Perspektywa studentów.

Większość studentów dobrze oceniła procedurę obiegu dokumentów w Ośrodku – 47% wskazało ocenę „bardzo wysoka” a 34% - „wysoka”.

Kontakt z opiekunem praktyk z ramienia WNS i kompletność przekazywanych przez niego informacji jest przestrzenią, w której odsetek wskazań oceny „bardzo wysoko” wyniósł 75%. Żadna z uzyskanych odpowiedzi nie była odpowiedzią negatywną.

Ogólna poprawa dotyczy również oceny wsparcia opiekuna praktyk z ramienia WNS. Mimo pojawienia się jednej negatywnej odpowiedzi, wsparcie oceniane jest „wysoko” lub „bardzo wysoko” przez 92% osób ankietowanych.

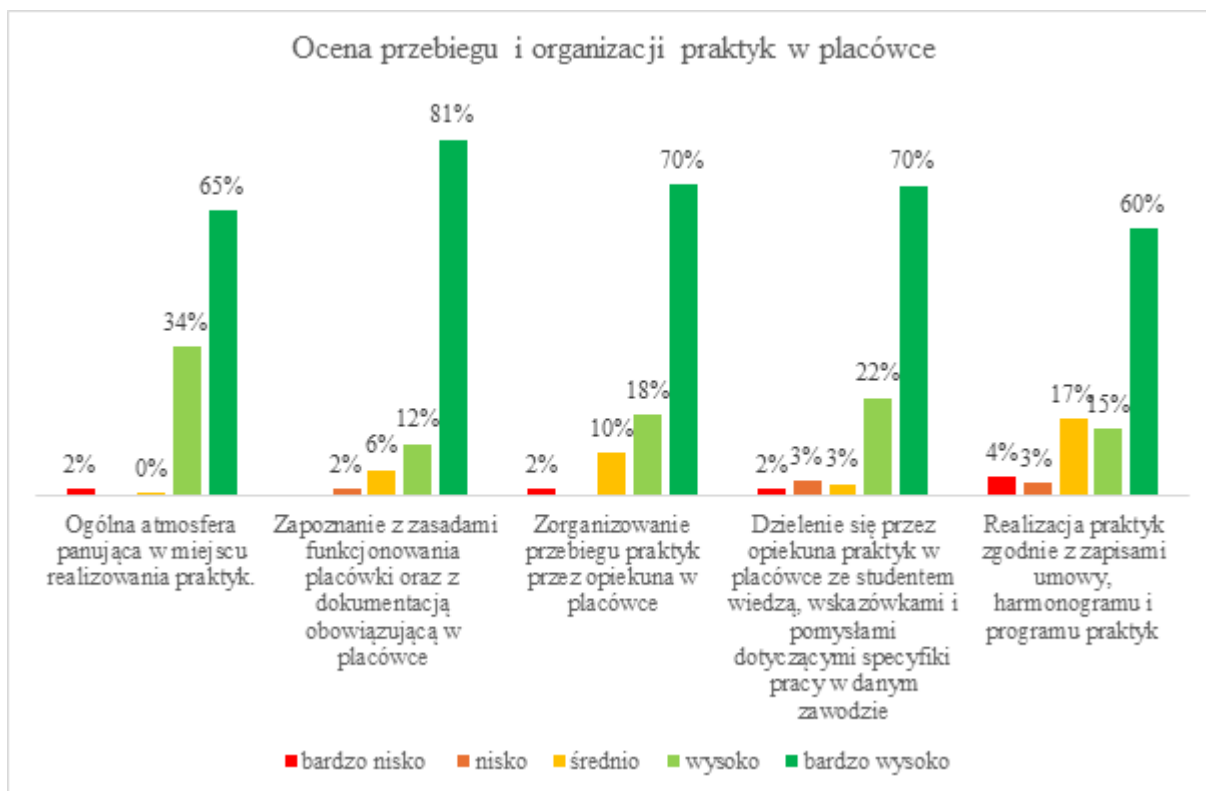
Przebieg i organizacja praktyk w placówce

Kolejny blok tematyczny dotyczył przebiegu i organizacji praktyk w placówce (Rysunek 2). Wszystkie elementy zostały ocenione wysoko lub bardzo wysoko, co można interpretować jako produktywnie wykorzystanie czasu przez praktykantów oraz jednostki realizujące praktyki.

Ogólna atmosfera panująca w miejscu realizowania praktyk uzyskała – (80,4%) – oceny pozytywne.

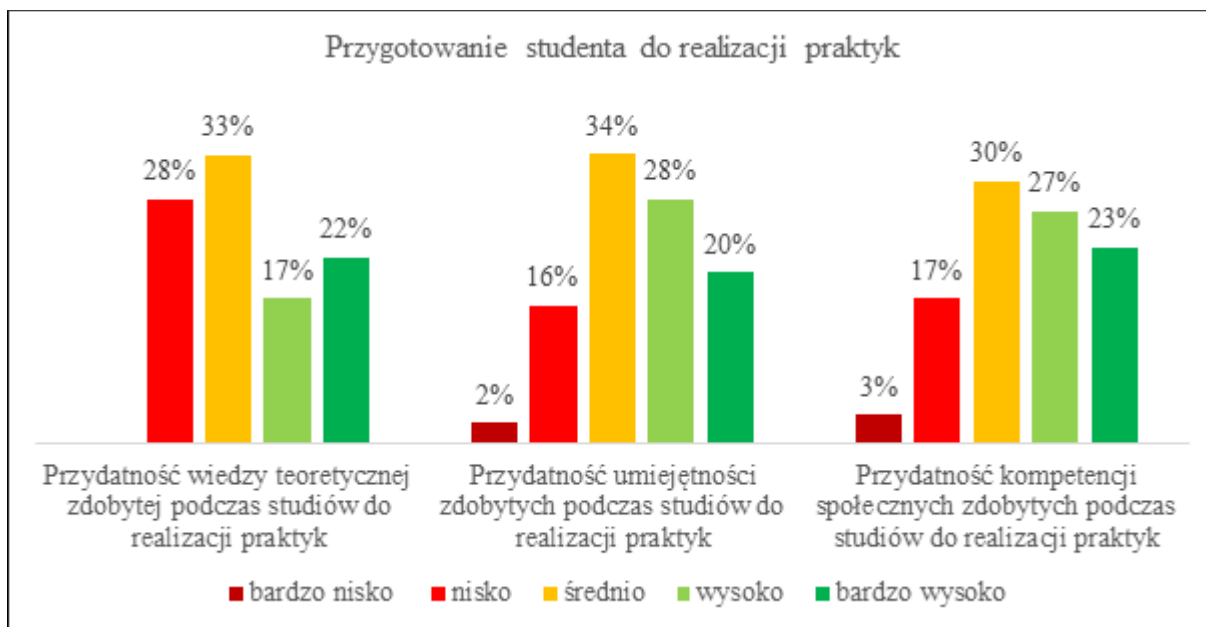
Nie sprawiło problemów również zapoznanie się z zasadami funkcjonowania oraz dokumentacją obowiązującą w placówce. Zdecydowana większość (81%) oceniła tą kwestię bardzo wysoko.

Podobnie jak i w latach ubiegłych kwestie zorganizowania przebiegu praktyk przez opiekuna oraz dzielenia się przezeń wiedzą wyglądają bardzo dobrze. Liczba respondentów oceniających zorganizowanie na poziomie „wysokim” lub „bardzo wysokim” wskazało 88% ankietowanych. Sposób przekazywania wiedzy, wskazówek i pomysłów dotyczących pracy w zawodzie „wysoko” lub „bardzo wysoko” oceniło 92% osób.

Rysunek 2. Ocena przebiegu i organizacji praktyk w placówce. Perspektywa studentów.

Niższy odsetek pozytywnych dotyczył realizacji praktyk zgodnie z zapisami umowy, harmonogramu i programu praktyk.

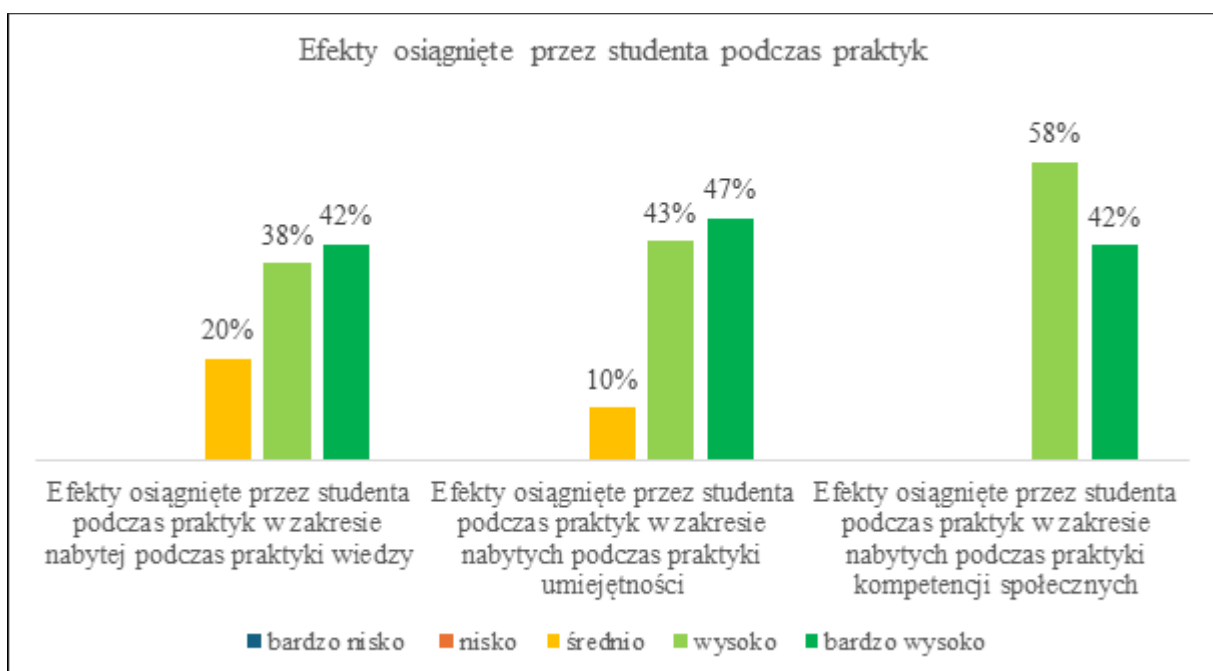
Rysunek 3. Przygotowanie studenta do realizacji praktyk. Perspektywa studentów.

Przydatność wiedzy teoretycznej zdobytej podczas praktyk „wysoko” lub „bardzo wysoko” oceniło 39% studentów („bardzo nisko” lub „nisko” oceniło w sumie 61%). Wyżej niż wiedzę studenci ocenili przydatność umiejętności zdobytych podczas praktyk – „wysoko” lub „bardzo wysoko” oceniło 48% (negatywne oceny – 18%) i przydatność kompetencji społecznych – 50% oceniło pozytywnie, 20% – negatywnie.

Ostatnią kwestią poddaną ocenie były efekty osiągnięte przez studentów podczas praktyk (Rysunek 4). Podobnie jak w ubiegłych latach zaopiniowano je na ogół wysoko. Warto zaznaczyć, iż nie uzyskano żadnej odpowiedzi negatywnej dla pytań w zakresie nabytych podczas praktyk wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Dla pierwszej z tych kategorii odnotowano 80% uzyskanych odpowiedzi pozytywnych, w tym 42% jako „bardzo wysoko”.

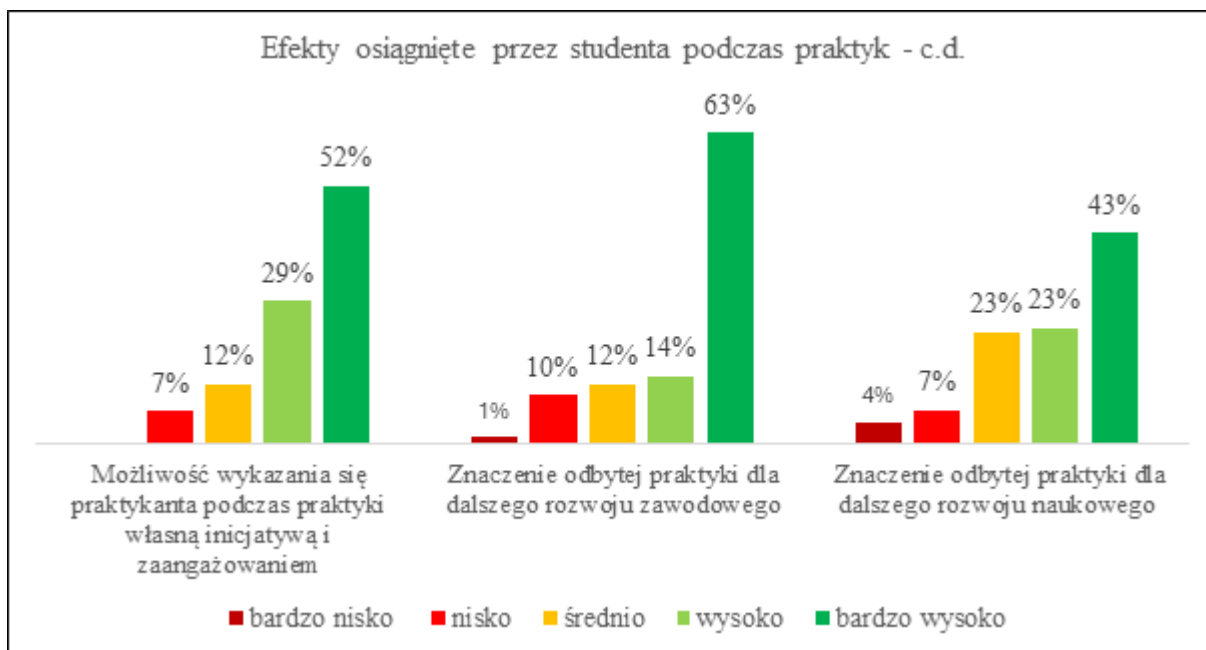
Lepiej prezentują się oceny nabytych umiejętności praktycznych. Można zaobserwować to zarówno w zakresie ogólnie odpowiedzi pozytywnych (90%), jaki i ocenionych jako „bardzo wysoko 47%.

Najlepiej studenci ocenili nabyte w trakcie praktyk kompetencje społeczne. Wszystkie udzielone odpowiedzi były pozytywne.

Rysunek 4. Ocena efektów osiągniętych przez studentów podczas praktyk. Perspektywa studentów. Perspektywa studentów (cz. 1).

Studenci wysoko oceniali (Rysunek 5) możliwość wykazania się praktykanta podczas praktyki własną inicjatywą i zaangażowaniem (w sumie 81% ocen pozytywnych), znaczenie odbytej praktyki dla dalszego rozwoju zawodowego (w sumie 77% ocen pozytywnych) i znaczenie praktyki dla dalszego rozwoju naukowego (66%).

Rysunek 5. Ocena efektów osiągniętych przez studentów podczas praktyk. Perspektywa studentów (cz. 2).

Zmiany w sposobie myślenia o zawodzie po realizacji praktyki w opinii studentów

Studentom zadano pytanie o to, czy i co zmieniło się w ich sposobie myślenia o zawodzie po realizacji praktyk. Najwięcej zmian w myśleniu dotyczyło zaobserwowanego rozdźwięku między teorią, której studenci nauczyli się na studiach, a praktyką. Wielu z nich nie kryło swojego rozczarowania:

*Niektóre klasy są bardzo liczne i to jest bardzo ciężkie dla jednego nauczyciela. Wiedza która nauczyliśmy się w szkole **jest niewystarczająca**. Zawodu tak naprawdę nauczyć można się przez doświadczenie...*

*To, czego uczymy się na studiach jest **średnio przydatne w praktyce**, a zarobki nauczycieli są jeszcze bardziej śmieszne niż myślałam.*

*Wiedza zdobyta na studiach **nie przydaje się w większości w szkole**. Do pracy z uczniami potrzeba **więcej umiejętności praktycznych niż teoretycznych**, jest to zupełnie inny obraz szkoły, który jest przedstawiany na studiach.*

Często podkreślano, że zaplanowanie zajęć jest trudne ze względu na różny poziom wiedzy dzieci:

*Zawód jest bardzo trudny. Trudno pracować, gdy **dzieci są na różnych poziomach wiedzy**.*

Zwracano również uwagę na zbyt krótki czas lekcji oraz zbyt duże klasy uniemożliwiające indywidualne podejście do dzieci:

***Mało czasu** na zrealizowanie twórczych zadań dla dzieci. **Mało czasu**, aby podejść do każdego ucznia indywidualnie.*

Niektóre klasy są bardzo liczne i to jest bardzo ciężkie dla jednego nauczyciela.

*Nie można w szkole wykonać wszystkiego, co sobie wcześniej zaplanowałam. **Mniej czasu niż zakładałam***

Kilku ankietowanych zwróciło również uwagę na nieprzydatność pisania scenariuszy:

*Otworzenie się na pomoc innych i ich doświadczenie. Zrozumienie, że 5 lat studiów jest niepotrzebne. Nie przygotowuje do prawdziwej pracy. Na zajęciach jest za dużo pięknych i nieprawdziwych frazesów. Także tego, co w szkole w ogóle nie funkcjonuje. **Przykładem są scenariusze.** W szkole jak i wcześniej w przedszkolu się tego nie robi. Lepiej byłoby analizować książki metodyczne pod względem jej wartości i modyfikacji które robi nauczyciel na swoje potrzeby.*

*Wiedza zdobyta na studiach nie łączy się z sytuacją w szkole. Praca nauczyciela opiera się na innych aspektach. Między innymi **zbędne jest nieustanne pisanie scenariuszy i nadmierne ich ocenianie.** Nauczyciel wczesnoszkolny nie pisze codziennie scenariuszy na każde zajęcia. Praca nauczyciela jest niezwykle ciężka i wymaga powołania, a więc nie jest dla każdego.*

Wskazano również na to, że nie zawsze łatwo być kreatywnym w zawodzie:

*Chcę jak najmniej korzystać z książek i ćwiczeń, dzieci więcej uczyły się **gdy sama przygotowałam ciekawe zajęcia**, a nie wypełniały książeczki wg wzoru. Współpraca z rodzicami jest trudna. Ciężko przebicie się przez system i być nauczycielem z ciekawymi pomysłami, **ponieważ system na to nie pozwala.***

Wśród często pojawiających się odpowiedzi powszechne były również te mówiące o zniechęceniu do kariery w wybranym zawodzie:

Po odbyciu praktyk zdecydowałam, że nie chce pracować w zawodzie

Super doświadczenie zobaczyć jak bursa funkcjonuje, natomiast upewniłam się, że to nie dla mnie.

Wymieniano motywacje choćby finansowe:

*Zawód jest interesujący, aczkolwiek **płaca nie jest adekwatna do pracy** co w konsekwencji wpłynęło na przebranzowienie się.*

Nie wszyscy studenci odnoszący się do wad swoich zawodów jednak deklarują niechęć do ich wykonywania:

*Materiał, którego się uczy na studiach jest nieadekwatny do rzeczywistości w szkole. Pomimo zderzenia się z realiami szkoły, **zaciekawiała mnie ta praca, możliwość tworzenia czegoś nowego nie patrząc na schemat.***

***Przekonała mnie do pracy nauczyciela**, lecz pokazała także że zajęcia projektowane na studiach ciężko jest zrealizować w rzeczywistości ze względu na liczebność dzieci i zachowania poszczególnych uczniów oraz że teoria daleko odbiega od praktyki*

Część studentów podtrzymuje swoją chęć pracy w wybranym miejscu praktyk:

Zdecydowanie chciałabym pracować w w/w placówce z tego względu, że odkryłam, że spędzanie czasu a przede wszystkim możliwość zagospodarowania go według własnego planu dla dzieci i młodzieży jest czymś co mnie satysfakcjonuje i co chciałabym robić w przyszłości.

Żadna zmiana nie zaszła. W dalszym ciągu podtrzymuje swoje zdanie i chciałabym pracować w tym zawodzie, który podjęłam swoje studia – nauczyciel wychowania przedszkolnego bądź edukacji wczesnoszkolnej.

Utwierdziłam się w przekonaniu aby zostać nauczycielem w szkole podstawowej.

Inni mówili o rozwianiu ich wątpliwości czy odnalezieniu satysfakcji:

W rzeczywistości uświadomiłam sobie, że praca w przedszkolu nie jest taka straszna, a dzieci są przekochane. Wiem, że jeśli w przyszłości podejmę decyzję, aby pracować w placówce przedszkolnej, to dzięki odbytej praktyce nie będę czuła się obco i nie będę zagubiona.

Praca nie jest taką straszną jak się obawiałam.

Patrząc jak wszystko wygląda w praktyce, moje zdanie nie zmieniło się, dalej uważam, że jest to trudny zawód, ale również uważam ten zawód jako bardzo ciekawy.

Warto też przytoczyć deklaracje dotyczące zmiany związane z lepszym zrozumieniem umiejętności potrzebnych w wykonywaniu zawodu:

Muszę nauczyć się cierpliwości.

W moim myśleniu zmieniło się postrzeganie pracy nauczyciela, to znaczy wcześniej nie wiedziałam że nauczyciel musi poświęcić tak dużo czasu by przygotowywać dodatkowe materiały jeśli chce by zajęcia były efektywne i ciekawe

Umiejętność prowadzenia zajęć przed dużą grupą i umiejętność kontrolowania tej grupy jest zdecydowanie ważniejsza niż myślałam wcześniej. Większość wysiłku podczas prowadzenia zajęć jest poświęcona utrzymaniu uwagi uczniów na wypowiedzi

Postulaty studentów dotyczące zmiany w obszarze organizacji praktyki

Ankietowani studenci mieli możliwość zgłaszania postulatów zmian w organizacji praktyk. Najczęściej postulaty te dotyczyły zbyt dużej ilości „biurokracji” i potrzeby zmniejszenia ilości dokumentów, które trzeba przynieść:

Mniej dokumentów. Moja ocena z praktyk była niższa tylko dlatego że mało treści było w dokumentach. Z opowieści innych studentów wiem, że na praktyce zrobiłam wiele. Miałam wpływ na przebieg zajęć z uczniami uczestniczyłam w rozmowach wychowawczych, a wiem, że niektórzy nie mieli takich możliwości w swoich placówkach. Z praktyki korzystałam w 100%, ale nie umiałam oddać tego na papierze. Szkoda, że wpływ na ocenę ma biurokracja i „papierologia”. Na minus fakt, iż

wymagane były od nas dokumenty, które tworzyć nauczyliśmy się semestr później, a nie przed rozpoczęciem praktyk.

Mniej dokumentów, więcej czasu na dostarczenie dokumentów, lepiej opisane zasady wypełniania dokumentów

Mniej papierów do wypełniania, co zabierają dużo czasu, co skutkuje słabszym przygotowaniem się do zajęć

Pojawiło się również wiele postulatów mówiących o rozpoczęciu praktyk w innych terminach niż wrzesień:

Ten termin wykonywania praktyk (28.08-22.09) nie za bardzo pasuje do wykonywania efektywnych praktyk, gdy rok szkolny dopiero się zaczął w szkole nic się nie dzieje i było ciężko zrealizować to, co chciałem. Taką praktykę najlepiej wykonywać w semestrze zimowym, gdy szkoła jest maksymalnie aktywna i działa w efektywnym trybie. Także dany program jest dość wymagający dla studentów pierwszego roku, bo realizacja zajęć w takiej ilości bez żadnej kompetencji i z taką ilością godzin jest tak naprawdę nierealne.

We wrześniu nic się nie dzieje za bardzo szczególnie mało jest wprowadzania liter w pierwszej klasie, więcej integracji.

Za dużo godzin, w zbyt krótkim czasie praktyk. Wrzesień jest okresem w którym za dużo dzieje się w szkole organizacja szkoły też dopiero się rozpoczyna. Czasami ciężko dojrzeć jak naprawdę funkcjonuje szkoła i nauczanie.

Jednak pojawiały się również głosy mówiące o konieczności rozpoczynania praktyk od samego początku roku szkolnego:

Powinna zaczynać się od 1 września, ponieważ wtedy rozpoczynają się zajęcia dydaktyczne i można obserwować dzieci od początku ich pracy.

Powinny być od 1 dnia szkoły zaczynając się od Uroczystego rozpoczęcia roku szkolnego.

Wielu studentom nie podobał sposób rozplanowania godzin praktyk:

Powinien być dłuższy czas praktyki gdyż ciężko było co do godziny zaplanować rozkład godzin z rzeczywistym planem zajęć dzieci, mała możliwość wykazania się kreatywnością, duże ograniczenie do przewodnika i skupienie się na realizacji ćwiczeń z książek

Dłuższy termin, tyle samo godzin, mniej godzin poświęconych dodatkowym czynnościom, inny miesiąc w którym odbywają się praktyki, więcej czasu na obserwację

Rozpisywanie godzin, tak aby pasowały do harmonogramu praktyk, było dość uciążliwe i zabierało możliwość spędzenia całego dnia w klasie, integracji. Było również stresujące, zabierało swobodę, czasem dużo bardziej przykładało się uwagę do właściwego ustalenia rozpisanych godzin niż na faktyczną praktykę.

Studenci chcieli by również lepszego dostępu do informacji:

Dobrze jakby w instrukcji był opisany każdy dzień, jak ma wyglądać, bardziej wytłumaczone rzeczy

Większa dostępność do informacji, szczególnie dat składania poszczególnych dokumentów

Kilku studentów chciałoby większej samodzielności:

Możliwość samodzielnego prowadzenia zajęć

Dać studentom wolną rękę i wybór tematów i metod, aby ucząc się na praktykach pokazali to, co potrafią, a nie zmuszać ich do prowadzenia tematów w narzucony sposób.

Pojedynczy ankietowani chcieliby większego zaangażowania ze strony opiekunów, większej możliwości znalezienia praktyk w ośrodkach współpracujących z UWM czy zmiany programu studiów:

Większe zaangażowanie opiekuna praktyk i jego przygotowanie.

Ośrodki, z którymi UWM ma podpisaną umowę powinny przyjmować na praktyki, a nie odmawiać.

Zmienić siatkę zajęć programu studiów

Wśród studentów zaocznych pojawił się postulat zmiany organizacji studiów niestacjonarnych:

Na pewno aby był wydłużony czas ośrodka praktyk, zwłaszcza jak ktoś studiuje niestacjonarnie, to kpina żeby Ośrodek Praktyk, jak i dziekanat były tylko do 13/14 [godziny]. W ogóle uczelnia nie bierze pod uwagę tego, że na niestacjonarnych są osoby pracujące, wychowujące dzieci i nie zawsze ma się możliwości podrzucić dokumenty. Jako studentka Waszej uczelni mogę powiedzieć, że na mgr na pewno nie zdecyduję na UWM. Zajęcia w każdy weekend, a gdzie czas wolny? O którym na moim kierunku się tak mówi, że trzeba dbać o to, aby dzieci mogły odetchnąć od nauki, a dorosłe osoby nie muszą odpoczywać? Gdzie czas spędzony z rodziną, życie prywatne? Zamiast dawać konkretne przedmioty do realizacji danego kierunku to – za przeproszeniem są jakieś ‚zapchaj dziurę’. Wracając do praktyki Pani Ola super kobieta, takich pracowników ze świecą szukać. Pozdrawiam

Podsumowanie

Przeprowadzone badania wskazują, że studenci wysoko lub bardzo wysoko oceniają organizację praktyk ciągłych realizowanych na Wydziale Nauk Społecznych, jak również przebieg i organizację praktyk w placówce przyjmującej ich na praktyki. Nieco gorzej wypada ich ocena przygotowania do praktyk zarówno pod względem zdobytej wiedzy teoretycznej, umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych. Z drugiej strony, wysoko oceniają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne zdobyte podczas praktyk. Wysoko oceniają

także możliwość wykazania się własną inicjatywą i zaangażowaniem podczas praktyk, oraz znaczenie praktyki dla dalszego rozwoju naukowego i zawodowego. Studenci wskazali też, w jaki sposób zmieniło się ich myślenie o zawodzie po odbytej praktyce, przedstawiali też postulaty zmian w organizacji praktyk.

Raport opracowali studenci socjologii:

Kacper Majewski

Michał Obolewicz

pod opieką doktora Radosława Sierockiego (Katedra Socjologii WNS UWM)